

Memorandum Energy Board provincie Utrecht

Onderwerp Kamerbrief 'Versnelling en aanvulling maatregelen netcongestie Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU)'
Datum 25 april 2024
Van Energy Board provincie Utrecht¹
Aan College-, Raads- en Statenleden in de provincie Utrecht
Contact netcongestie@provincie-utrecht.nl

Geachte College-, Raads- en Statenleden in de provincie Utrecht,

Nederland bouwt aan een energiesysteem dat in 2050 CO₂-neutraal moet zijn en niet meer afhankelijk is van fossiele bronnen. Die nieuwe duurzame werkelijkheid heeft op termijn veel voordelen voor wonen, werken en leven. Om daar te komen, hebben we nog grote uitdagingen te overbruggen. Nederland loopt tegen de grenzen aan van wat het elektriciteitsnet aankan. Samen moeten we keuzes maken om dit het hoofd te bieden. In deze brief leest u meer over de situatie in de provincie Utrecht en de maatregelen die de netbeheerders op verzoek van het ministerie van EZK en in nauwe samenwerking met de Utrechtse Energy Board hebben opgesteld.

De huidige situatie in Utrecht

Het stroomnet in Nederland loopt vol. In de provincies Flevoland, Gelderland en met name Utrecht is de situatie nijpend. Dit komt mede omdat de gasprijzen enorm zijn gestegen door de geopolitieke ontwikkelingen. Hierdoor is de elektrificatie van huishoudens en bedrijven sneller gegaan dan gedacht. In onze regio wordt congestie vooral veroorzaakt door de autonome groei van volledig elektrische warmtepompen en laadpalen. Tot 2029 (het jaar waarin de belangrijkste netuitbreidingen volgens planning moeten zijn gerealiseerd) komen de netbeheerders naar verwachting 250 megawatt² (MW) aan netcapaciteit tekort. Dit is nog exclusief de huidige wachtrij voor grootverbruikers, waar inmiddels ruim 600 wachtenden op staan met een totaal vermogen van ongeveer 200 MW. Als Energy Board werken we samen aan oplossingen, maar die blijken ingewikkeld. De [onorthodoxe maatregelen](#) die minister Jetten op 18 oktober 2023 aankondigde, zijn in de provincie Utrecht verder onderzocht en uitgewerkt. Hieruit blijkt dat er aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. Doen we dat niet, dan dreigen er vanaf 2026 meer en langdurige stroomstoringen te ontstaan.

Op korte termijn is er ruimte op het elektriciteitsnet in de provincie Utrecht nodig. Daarom kondigt minister Jetten in een [Kamerbrief](#) op 25 april 2024 aanvullende maatregelen aan in onder andere de provincie Utrecht. Dit is nodig om te zorgen dat de elektriciteitsvoorziening in de provincie veilig en betrouwbaar blijft. De maatregelen moeten ook voorkomen dat kleinverbruikers op de wachtlijst komen en dat daarmee o.a. woningbouw en het midden- en kleinbedrijf niet meer aangesloten kunnen worden.

Aan de slag in Utrecht

¹ In de Energy Board provincie Utrecht zitten naast de provincie Utrecht en de netbeheerders (TenneT en Stedin) ook de gemeenten Amersfoort en Utrecht. De overige gemeenten zijn vertegenwoordigd via een bestuurlijk trekker vanuit de regio's Amersfoort, Foodvalley en U10.

² 250 MW komt overeen met de aansluiting van ongeveer 83.000 nieuwbouwwoningen (all-electric).

Netbeheerders trekken alles uit de kast om het elektriciteitsnet uit te breiden door extra hoogspannings- en transformatorstations te bouwen en kabels te leggen. Als overheden helpen we de netbeheerders waar mogelijk. In de praktijk constateren we dat wet- en regelgeving bij het zoeken naar locaties, participatieprocessen, inpassingsprocedures en vergunningen, tijdrovend zijn. We gaan ervan uit en zetten ons er samen maximaal voor in dat de belangrijkste uitbreidingen in 2029 gereed zijn.

In een energiesysteem gedragen door zon en wind, moeten we vraag en aanbod zo goed mogelijk op elkaar afstemmen. Consumenten en bedrijven kunnen hierbij helpen door de drukte op het net te verminderen. Bijvoorbeeld door in de winter zo min mogelijk stroom te verbruiken tussen 16:00 en 21:00 uur als er veel gebruikers zijn en zoveel mogelijk als het waait en de zon schijnt.

De maatregelen slagen alleen als alle betrokken partijen meewerken. Daarnaast vragen we de ministeries EZK, BZK, OCW en I&W om wet- en regelgeving, subsidies en normeringen zo snel mogelijk aan te passen. In de Kamerbrief worden in totaal 10 maatregelen aangekondigd, die ook iets vragen van de inzet van lokale overheden, bijvoorbeeld:

Publiek (netbewust) laden van elektrische voertuigen

- Door op piekmomenten – met name in de winter tussen 16:00 en 21:00 uur 's avonds – publieke laadpalen niet te gebruiken, kan veel winst behaald worden. Stedin houdt rekening met een groei van ca 100 MW door de toename in de openbare laadinfrastructuur. In mei verwachten we een aanscherping van het nationale kader 'Netbewust laden'. Concessieverleners (provincie en enkele gemeenten) worden dan gevraagd om deze toe te passen om daarmee de verwachte groei te minimaliseren.

Netefficiënte installaties in bestaande bouw

- De groei van volledig elektrische warmtepompen in de bestaande bouw zorgt in de prognoses voor een toename in de benodigde transportcapaciteit van 100 – 140 MW. Als hybride warmtepompen tijdelijk de norm worden kan dit fors worden teruggebracht, omdat die op piekmomenten even kunnen overschakelen op gas. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor het ministerie van BZK en voor gemeenten. Lokale overheden worden gevraagd om dit op te nemen in de prestatieafspraken met de woningcorporaties voor verduurzaming van bestaande bouw, totdat er weer voldoende ruimte is op het elektriciteitsnet om volledig elektrische warmtepompen in de bestaande bouw te kunnen faciliteren.

Inzet van regelbare opwek

- Stedin en TenneT bereiden een aanbesteding voor tijdelijke regelbare opwek in provincie Utrecht voor. Hoewel de aanbesteding techniekneutraal wordt uitgevraagd, worden oplossingen verwacht met aardgas om te voldoen aan de noodzaak om langdurige pieken te kunnen overbruggen. Batterijsystemen zijn hiervoor minder geschikt (max 4 uur inzetbaar). Door deze tijdelijke, regelbare opwek kan in de provincie Utrecht naar verwachting 100 MW extra transportcapaciteit worden gerealiseerd. Daarbij is het wel belangrijk dat ook bestaande gascentrales en WKK's tot in ieder geval 2029 onderdeel blijven van het energiesysteem. Gezien de urgentie en de ruimte die tijdelijke regelbare opwek oplevert voor verdere verduurzaming, weegt de opbrengst van deze maatregel (ook in CO₂ winst) ruimschoots op tegen het nadeel van de (beperkte en tijdelijke) CO₂-uitstoot die hierdoor wordt veroorzaakt.

Netbewuste woningbouw

- Om de woningbouwambities zo veel mogelijk te faciliteren is het belangrijk dat ook projectontwikkelaars bijdragen. Dit doen ze door woningen te ontwikkelen met een minimale netbelasting (netbewust bouwen), bijvoorbeeld door inzet van warmteopslag. Het Rijk onderzoekt de mogelijkheden voor aanscherping van de huidige normeringen. Gemeenten kunnen aanvullende kaders meegeven aan nog niet vergunde projecten. In potentie levert deze bijdrage volgens Stedin ca 50 MW op.

Als partijen maken we zoveel als mogelijk keuzes die ook passen binnen een toekomstbestendig energiesysteem. Dat is ook het uitgangspunt van het pakket dat de minister heeft aangekondigd. Zo zijn veel maatregelen erop gericht dat de elektriciteitsvraag meer afgestemd wordt op het aanbod. Ook de regelbare opwek zal op lange termijn noodzakelijk blijven om pieken op te vangen. Noodgedwongen zal deze regelbare opwek op korte termijn nog tijdelijk deels met fossiele bronnen ingevuld worden. Door tijdelijk in te grijpen en indien nodig te kiezen voor een stukje 'grijs', brengen we een 'groene' toekomst een stapje dichterbij. Door nu deze moeilijke maatschappelijke keuzes te maken en samen aan de slag te gaan, creëren we tot 2029 ruimte op het elektriciteitsnet voor nieuwe ontwikkelingen en blijven we tegelijkertijd werken aan het energiesysteem van de toekomst.

Bijeenkomst inhoudelijke verdieping maatregelen

We gaan graag in gesprek over hoe we deze opgave samen te lijf gaan. Op vrijdag 24 mei van 12 tot 14 uur organiseren we als Energy Board provincie Utrecht een bijeenkomst voor alle Colleges, Raden en Staten in de provincie Utrecht. Tijdens deze bijeenkomst geven we een inhoudelijke verdieping op de maatregelen en is er gelegenheid voor al uw vragen. We hopen dat u hierbij bent. Aanmelden voor de bijeenkomst kan via: netcongestie@provincie-utrecht.nl.

Met vriendelijke groet,
Namens de leden van Energy Board provincie Utrecht

Huib van Essen,
Voorzitter Energy Board provincie Utrecht
Gedeputeerde Energietransitie en Klimaat